

FIONA DEJVIS

Lavovi sa
Pete avenije

Prevela
Branislava Radević-Stojiljković

■ Laguna ■

Naslov originala

Fiona Davis

THE LIONS OF FIFTH AVENUE

Copyright © 2020 by Fiona Davis

This edition published by arrangement with Dutton, an
imprint of Penguin Publishing Group, a division of
Penguin Random House LLC

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

Bibliotekarima svuda na svetu

PRVO POGLAVLJE

Njujork Siti, 1913.

Morala je da kaže Džeku.
Neće biti zadovoljan.

Dok se vraćala posle obavljenih poslova, preturajući po glavi razne moguće reakcije svoga muža na vest koju ima da mu saopšti, Lora Lajons je spazila prosjakinju na prvom granitnom bloku stepenica koje vode u njen dom: sedam soba sahranjenih duboko u unutrašnjosti palate Njujorške gradske biblioteke. Ovoga puta pojava prosjakinje nije u njoj izazvala sažaljenje, već neki primalni strah. To sasvim sigurno mora da je neki loš znak, i Lori se zbog toga uzlupalo srce. Žena na rubu propasti, sama i bez ikakvih sredstava. Nevoljena.

Prosjakinjina crna žalobna haljina bila je još ofucanija nego prethodne nedelje, iskrzanih rukava i ruba, a lice joj je bilo sjajno od letnjeg znoja. Svakih nekoliko dana prošlog meseca zauzimala je mesto na jednoj strani velelepno ulaza, pod jednim od dva ogromna kamena lava, koje su nazvali Lav Astor i Lav Lenoks, po dva osnivača biblioteke: Džonu Džejkobu Astoru i Džejmsu Lenoksu. Lorina deca su odmah počela da

im se dive, Hari je za svog ljubimca proglasio Lenoksa, a Perl Astora, ne mareći za to što su skulpture prvobitno bile predmet poruge u novinama, kao mešanci jazavičara i zeca. Koliko prošle nedelje Lora je u poslednjem trenutku sprečila sina da ureže svoje inicijale u mišićavu zadnjicu Lava Lenoksa.

Prosjakinja se pomerila da nađe koliko može hladovine. Nije bilo deteta jadnog izgleda koje joj je obično bilo u krilu. Lora se zapitala gde je.

„Novac ili hranu, molim vas, gospođice. Šta god.“

Lora je posegnula u korpu za kupovinu i izvadila dve jabuke. Ubrzo će neko od zaposlenih u biblioteci oterati prosjakinju i Lori je bilo drago što je stigla na vreme, iako je čin udeljivanja jadnoj ženi nadahnut, barem delimično, sujevernom pogodbom koja postoji samo u Lorinoj glavi. Kao da će dobročinstvo prema nekome u nevolji izgledati razgovor koji je pred njom.

„Hvala vam, gospođice.“ Žena je stavila voće u džepove. „Bog vas blagoslovio.“

Lora je požurila uza stepenice pa u Astor hol, pored desetina posetilaca koji su se kretali oko nje i čiji su se glasovi odbijali o mermerne stepenice, mermerne podove, mermerne zidove. Čak su i ukrasne osnove velikih bronzanih svećnjaka bile napravljene od kararskog kamena iz majdana u Apuan-skim Alpima. Zbog toga je u zgradi bilo sveže sparnih septembarskih dana poput ovog, mada je zimi bilo kao da ulazite u hladnjaču, naročito uveče, kad je biblioteka zatvorena i kad peći lože samo neznatno.

Skrenula je levo, velikom Galerijom sever-jug, prolazeći ispod niza okruglih privezaka od debelog, zakrivljenog stakla, koji u razmacima prekidaju duge linije kasetirane tavanice. Otrprike na pola puta skrenula je desno, pa opet desno, a onda se popela uzanim stepeništem što vodi do stana na međuspratu, gde je njena porodica živela u poslednje dve godine.

Njihovih sedam privatnih prostorija bilo je raspoređeno pod pravim uglom jednog od dva unutrašnja dvorišta biblioteke;

spavaće sobe i Džekova radna soba s jedne strane, a kuhinja, trpezarija i dnevna soba s druge. Otvoreni prostor u središtu pravog ugla, na koji je izlazilo stepenište, postao je dečji prostor za igru, gde je Hari polagao šine za vozić u jednom uglu, a Perl parkirala kolica za lutku ispod vrata lifta za predmete. Kad su se uselili, Džek je morao da ih strogo upozori kad ih je uhvatio kako zavlače glave da zavire u tamni šaht, ali ubrzo se porodica smestila i prilagodila novom okruženju.

Direktor biblioteke – Džekov šef – istakao je, dok su se orijentisali, kako klasična arhitektura zgrade prati promenu materijala od tvrdih do mekih, počevši od kamenog ulaznog predvorja koje onda ustupa mesto drvenim panelima u unutrašnjim prostorijama. Lora je dala svoj doprinos tom sledu ublaživši tvrde podove raznoraznim orijentalnim prostirkama i okačivši debele draperije preko džinovskih prozora. Na polici iznad kamina uramila je novinske članke o njihovom neuobičajenom mestu za život, koji su napisani iste godine kad su se uselili.

Pozvala je decu po imenima dok je koračala ka kuhinji i njihovo toptanje iza nje izazvalo joj je osmeh na licu.

„Hari je izgubio još jedan zub.“ Perl je uletela prva, očiju blistavih od radosti što prva saopštava vest, pre brata.

Lora je mislila da će život u biblioteci napraviti od njih knjiške moljce, ali Perl nije htela ništa da ima s pričama ako u njih nisu uključeni duhovi ili životinje. Hari je bio drugačiji, mada nije voleo da čita sam, već više da mu se čita, naročito iz njegovog pohabanog primerka knjige *Mornarički heroji za dečake*. Prethodno tog leta, kad je Džek citirao stih iz jednog Šekspirovog soneta Lori na uho, šašavim falsetom dok je prala sudove, Hari je hteo da zna šta to znači. Kad je došlo vreme za spavanje, Lora je uzela knjigu s police i pročitala mu glasno neke pesme. Hari ju je prekidao da pita za značenje nekih pomalo nepristojnih fraza, koje je Lora izbegavala koliko je mogla. Kasnije, dok su Džek i ona ležali jedno kraj drugog u

krevetu, tiho su se smejali prirodnoj – i potpuno bezazlenoj – sposobnosti njihovog sina da uoči sočnije delove.

Dok je Perl umela da bude naredbodavna, Hari je bio mio, mada ponekad smeten u pogledu razumevanja hirova ljudske prirode. Kad je Lora, pre dve godine, prvi put dovela decu do škole na uglu Četrdeset druge i Druge avenije, Perl je najpre za trenutak analizirala grupe učenica oko igrališta, razmatrajući koji je najbolji nastup, dok je Hari nesmotreno naleteo na dečake koji su se igrali klikerima i slučajno im šutnuo nekoliko klikera, što je za posledicu imalo da ga brzo odgurnu i odbace.

Hari je imao jedanaest godina i bio je četiri godine stariji, ali Perl je bila mudrija, brža. Lora i Džek su bili odbacili ime koje su prvobitno izabrali za svoju kćer – Beatris – pošto se pojavila sa kao mraz svetlom paperjastom kosom, više nalik maloj starici nego bebi. Oči joj nisu bile jarkoplave kao Lorine, već više sive, a crte lica i boja kose i očiju davale su joj neki eterični izgled. „Perl“, kazala je Lora i Džek se složio, sa suzama u očima. „Perl.“*

Poslednja školska godina bila je teška za Harija, koji, za razliku od sestre, nije dovodio drugove kući da se igraju niti su ga oni pozivali na rođendanske proslave. Lora se nadala da će ova godina biti drugačija i da će steći samopouzdanje, naročito kad ona, ako sve bude po planu, ne bude mnogo kod kuće.

Perl je uvela brata u kuhinju „Pokaži joj zub, Hari.“

On je otvorio šaku i na dlanu mu se ukazao mlečni zub, kao redak dragulj. Lora ga je uzela i podigla na svetlost. „Divan je, daj da vidimo rupu među zubima.“

Hari se široko osmehnuo, pokazujući prostor gde se pret hodno nalazio jedan očnjak. „Uopšte me nije bolelo, igrao sam se njim jezikom, i onda odjednom – pop! – nije ga više bilo.“

„Imaš sreće što se nisi zadavio njime“, rekla je Perl. „Znam devojčicu kojoj se to desilo i koja je umrla.“

* Engl.: *Pearl*, biser. (Prim. prev.)

„Perl, to nije istina.“ Hari je podigao pogled ka Lori tražeći potvrdu.

„Ne morate brinuti zbog toga.“ Lora je stavila zub u džep kecelje. „A sad idite i umijte se dok vam otac ne dođe kući.“

Isekla je pečenje i krompire od prethodne večeri, srećna što ne mora da uključi šporet po vrućini, i isekla je jabuke za desert kad je ušao Džek.

Džek je cimnuo kravatu i usplahireno prešao pogledom po kuhinji. „Nemam vremena za večeru, još moram da uradim platni spisak.“

Ovo nije pravo vreme za njenu novost. Brzo ga je poljubila, a onda se okrenula i gurnula u džep kecelje pismo koje je bila ostavila na radnom pultu.

„Naravno da imaš vremena za večeru, još je rano.“

Ali znala je šta hoće da kaže. Mislio je da će, ako preskoči večeru, imati vremena i za platni spisak i da radi na svom rukopisu. Knjigu je započeo pre nekoliko godina i bio je blizu da je konačno završi.

„Mogu li da je odnesem u radnu sobu?“ Prebacio je fasciklu s platnim spiskom u levu ruku i uzeo krišku jabuke. „Mogu da izračunavam plate i jedem u isto vreme.“

Njegove molećive oči podsetile su je na oči njihovog sina. Napunila je tanjir i odnela ga u dodatnu spavaću sobu, gde je gurnula uz prozor jedan od bibliotečkih radnih stolova. Bio je neproporcionalan prostoriji, kao neka golema drvena barža ugurana u malu kućicu za čamce.

On je već radio na kolonama u poslovnoj knjizi, svaku je popunjavao upisujući ime i prezime, radno mesto i mesečni iznos plate za osamdesetoro zaposlenih pod njegovim rukovodstvom u Njujorškoj gradskoj biblioteci. Pogledala je preko njegovog ramena, u spisak: pomoćno osoblje, portiri, liftboji, stolari, radnici na parnom kotlu, električari, kuriri, domari, ložači. I na samom vrhu: Džek Lajons, nadzornik.

Kad su mu ponudili ovaj posao, još dok su živeli u Medousu, Lora je oklevala da se vrati u grad. Oklevala je da ostane bez sunca i svežeg vazduha na kojem su deca živela devedeset šest kilometara severno od Njujorka, kao i bez zajednice radnika koji su živeli u okviru oronulog imanja koje je vodio Džek. Ni sama odluka da se presele na selo nije bila njena ideja, ali posao koji mu je ponuđen obezbeđivao im je da pobegnu od mnogo čega: za Loru je to bio način da izbegne najstrašniji očevo gnev i neodobravanje što je bila trudna nevesta. Zajedno, ona i Džek su odlučili da zamene svetla velegrada mirnijim životom, gde je Džek danju revnosno nadgledao imanje, a noću pisao. Svake zime, posle prvog snega, Hari i Perl su izlazili da se sankama spuštaju niz veliko brdo iza kuće vlasnika imanja, a svakog proleća su brali zelenkade u vrtu oko njihove kućice, i poklanjali ih Lori kao da su od zlata.

Ali onda su bogati stari muž i žena, vlasnici imanja, umrli, i njihova odrasla deca odlučila da prodaju zemlju, pa su se zaposleni spakovali.

Lora, Džek i deca su se uselili u biblioteku baš pre nego što je otvorena za javnost. Lorin pogled na džinovsko stablo hrasta ispred nastojnikove kuće zamenila je jarka belina mermernih blokova debelih trideset centimetara. Nije se videla ni tačkica zelenila. Isprva su je privlačile oplata od orahovine u salonu i moderna kuhinja, kao i pomisao da živi među zidovima najlepše zgrade na Menhetnu, ali izolacija ju je konačno iscrpla. Mada je biblioteka ispunila očekivanja svojih osnivača kao najveća mramorna zgrada na svetu, nadahnuti primer klasicističkog stila za koji je trebalo šesnaest godina da bude dovršen, Lora nije znala koliko će njihov život u toj beloj tvrđavi biti udaljen od svega. Nije bilo komšija da im mahne u znak pozdrava svakog jutra, niti piknika pored reke, s drugim porodicama, kao u Medousu. Umesto toga, samo beskrajni defile anonimnih posetilaca koji su dolazili da vide da li građevina opravdava svoju reputaciju velelepnosti i lepote (odgovor je uvek bio

gromko „da“), ili onih koji su jednostavno želeli mesto u Glavnoj čitaonici.

Džek je razmetljivo šetao po zgradi kao da je njegov lični dvorac, što je na neki način i bila. Znao je sve njene tajne, svaki njen kutak i svaku nišu. Toliko se često hvalio zgradom pred decom da su ona lako, kao papagaji, deklamovala statistike: na hiljade posetilaca dnevno, sto četrdeset kilometara polica s milion knjiga.

A u samom središtu svega toga, njihova mala porodica, ušuškana iza skrivenog stepeništa.

Više nije mogla da čeka. Kad počne rad na rukopisu, još više će mu smetati što ga prekida. Setila se kako je ona prosjakinja škiljila na jakom suncu, s podignutom golom rukom. To nikad neće biti ona.

Polako je izvukla koverat iz džepa i stavila pismo na sto, dok se u sobi čulo samo grebanje Džekovog nalivpera po hartiji.

„Dobila sam odgovor“, rekla je konačno.

On je spustio pero na sto ne dižući pogled. „Zaista?“

Čekala je.

„I?“

„Primljena sam.“

Glavna čitaonica na trećem spratu bila je najbolje mesto da se kasno noću dobro isplače. Lora je to otkrila ubrzo pošto su se uselili. Nju je uvek bilo lako ganuti do suza, a ovaj ogroman prostor, s tavanicom visokom preko petnaest metara, ukrašenom pufnastim oblacima, bio je nešto najbliže poljima iza kuće, gde se ranije najčešće povlačila kad bi je savladala osećanja. Tokom dana, sjajne stolove sa stonim lampama krasila su pognuta leđa korisnika koji čitaju ili nešto beleže uz tiho grebanje pera. Lora je često zamišljala kako bi izgledalo kad bi sve njihove misli bile vidljive, kako bi se ogromna šupljina

iznad njihovih glava iznenada napunila rečima i rečenicama što lebde u prostoru kao mehuri.

Te noći, međutim, prostorija je bila skladište samo za njena ojađena razmišljanja.

Nije plakala zbog sebe, nego zbog toga kako se Džek uzrujao što ne može da joj ispuni tu jednu želju: da pohađa Novinarsku školu na Kolumbiji. Jednostavno nisu mogli to sebi da priušte. On ima tako prijatno lice – otvoreno i često osmehnuto – da je, kad ga je videla očajnog, njeno razočaranje bilo dvostruko veće jer mu je još i nanela bol.

Kad je prvi put, ranije te godine, iznela svoju ideju Džeku, on joj je prišao sa uobičajenom razboritošću. Zajedno su napravili spisak prednosti i spisak mana, i zaključili da bi bilo izvodljivo samo kad bi dobila punu stipendiju. Što nije dobila. Štaviše, nije čak bila ni primljena, samo stavljena na listu čekanja. Do danas.

Nije razmišljala o tome da se vrati na školovanje sve do pre nekoliko meseci, kad ju je pomoćnik direktora biblioteke, gospodin Anderson, čuo kako šaljivo priča o podizanju dece unutar zidova biblioteke, pa joj je predložio da na tu temu napiše članak za mesečni bilten za zaposlene. Napisala je šašavi tekst o tome kako je teško postići da Hari i Perl budu mirni tokom dana, naročito leti, kad nisu u školi, i kako je došla na ideju od „deset minuta toptanja“ svake večeri kad se korisnici izliju na ulice i kad se upravne kancelarije isprazne. Na njen znak, sve troje bi skakali po hodnicima, igrali i pevali, Hari bi trčao tamo-amo, a Perl vežbala jodlovanje, zbog čega je noćni čuvar dotrčao na drugi sprat da sazna šta se to, za ime sveta, dešava. Stajao je, zadihan, pognut i s rukama na kolenima, a Lora se zabrinula da se ne sruši od straha. Međutim, nakon tog prvog puta, navikao se na to, ponekad bi im se čak i pridružio, uz jodlovanje koje je odjekivalo niz stepeništa i najverovatnije plašilo pacove u podrumu.

Kad je doktor Anderson postao direktor, insistirao je da Lora piše mesečnu kolumnu pod naslovom „Život među

tomovima“, koju je prilježno i poslušno kucala na Džekovoj pisaćoj mašini dok je on bio na poslu. Ubrzo potom videla je u novinama objavu o tome kako je na Univerzitetu Kolumbija osnovana škola za žurnalizam, otvorena i za žene i za muškarce. Pošto se raspitala, otkrila je da polaznici koji već imaju osnovnu fakultetsku diplomu mogu da pohađaju samo jednu godinu kurseva. Jednu godinu. Osamdeset pet dolara po semestru. Velika suma, s obzirom na Džekovu platu. Ali ipak, samo dva semestra. Dok se okrenu biće gotovo i onda će ona moći da nađe posao u novinama i da doprinosi sopstvenom platom. Posle razgovora s Džekom zamolila je doktora Andersona za preporuku i oduševila se kad je on pristao da joj je napiše.

Nekoliko nedelja pošto se prijavila, Lora je saznala da je stavljena na listu čekanja. A onda, danas, saznala je dobru vest. Ima mesta i jedno je njeno ako ga želi. Međutim, izgleda da Džek nije tako gledao na to.

„Voleo bih da možemo to da priuštimo i da se upišeš, ali možda je ovako i najbolje“, rekao je u stanu. „Čak i kad bismo mogli, šta bismo s decom?“

Očekivala je to pitanje. „Dovoljno su stari da sami o sebi vode računa. Ako i bude nekih problema, ti si ovde, u zgradi.“

„Zašto ne bi nastavila da radiš ono što već radiš, Lora?“, upitao ju je Džek. „Gospodin Anderson je pre neki dan rekao kako ti sjajno ide u biltenu.“

„Zato što se ne plaća. Želim da pomognem, da ti ne bi nosio sav teret našeg života.“

„Uvek se dočekamo na noge. O kakvom teretu govoriš?“

Nije mogla da pomene prosjakinju, ne bi razumeo. Nije mogla da kaže kako se boji da će, ako se Džeku nešto dogodi, i ona završiti na stepenicama i prositi novac, prljava, u krpama. Videla je kako se raskošan život njenih roditelja smanjio posle nekoliko finansijskih kriza, mada su oni odbijali da govore o njima kao da će problem nestati ako ga ignorišu. Što se na izvestan način i događalo. Svakih nekoliko meseci Lora bi zapazila

novo prazno mesto u njihovoj kući na Aveniji Medison, gde je stajao antikni pisaći sto dok nije prodat, ili svetliji kvadrat tapeta gde je ranije visio neki strogi portret.

U poslednjem broju ženskog časopisa *Makor* objavljen je urednički članak o sve većoj uznemirenosti među modernim ženama, o potrebi da imaju neku moć nad svojim životom. Ona je svakoga dana osećala taj nemir u kostima. Pravo je mučenje bilo živeti u građevini koja se preliva od knjiga i znanja, s policama prepunim mapa i novina iz svih krajeva sveta, a opet biti tako krajnje sputan.

„Želim da imam neku strast, kao što ti imaš svoj rukopis.“
Možda će je shvatiti ako to tako izrazi.

„Slušaj, Lora, završiću rukopis do sledeće godine. Ako sačekamo do tada, možemo predujam uplatiti za tvoje školovanje. To je najmanje što mogu da učinim posle svega što si ti učinila za mene.“

Spustila se na njegovo krilo i naslonila glavu na njegovo rame. „Ne možemo to da uradimo, bleso“, prošaptala je. „Predujam je za tebe, da možeš da ostaviš posao i pišeš puno radno vreme. Ali vidiš, kad bih do tada diplomirala i dobila posao, mogao bi da daš otkaz bez obzira na sve.“

Videla je da je to što je rekla pogrešno, po tome što je dvaput trepnuo. Tako dobro su se poznavali nakon jedanaest godina kao muž i žena. Upoznali su se kad je bila u Njujork Sitiju, između dva semestra na koledžu Vasar, na zabavi gde se zabrinula da ne govori previše glasno i netaktično o značenju jedne Poove pesme. Još se navikavala na to da je najmlađa u sobi i da više nije najpametnija. Lora je projurila kroz srednju školu za tri godine i primili su je na koledž sa šesnaest godina, na majčino podsticanje da iskoristi svaku priliku. Međutim, Loru je brzo spustio na zemlju boravak u gradu, među većim umovima od njenog. Postiđena nakon monologa o Pou na zabavi, povukla se u kuhinju, da pomogne u pranju sudova. Džek joj se pridružio i dok je brisao čaše za šampanjac, prigušeno su

se smejali kad je domaćica prošla pored njih i upozorila ih da paze da ne slome stope na čašama.

„Stvarno, budi pažljiva“, rekao je Džek kad se udaljila, imitirajući njen akcenat. „Znaš, veoma su nežne.“ Podigao je čašu na svetlo da vidi ima li fleka, krupnom šakom nalik šapi. U tome času čaša mu je ispala, sletela u sudoper i pretvorila se u hrpu krhotina nalik na led.

Zurili su jedno u drugo, šokirani, a onda se presamitili od smeha. Kasnije te večeri rekao joj je da je lepa. Izgleda da nije mario što zbog gustih, tamnih obrva izgleda strogo i užtogljeno (ili je bar tako govorio njen otac), niti što joj je kosa u nepokornom haosu (opet njen otac).

Uhvatila je Džeka kako baca pogled na pisaću mašinu. Bio je nestrpljiv da se vrati poslu, da iskoristi svaki trenutak dok se ne sruši u krevet u ponoć, iscrpljen.

„Možda možemo da pitamo moje roditelje.“ Znala je da to nije stvarna opcija, ali želela je da ga podstakne da razmotri situaciju iz svih uglova.

On se ukočio. Pomenuvši roditelje ponovo je pogrešila. Poslednjih deset godina je proveo trudeći se da se dokaže kao dobar muž i otac. „Ne. Nećemo se njima obraćati.“

„U redu. Izvini.“

Džek je otvorio pismo i pročitao ga. „Osamdeset pet dolara po semestru, plus dvadeset dolara za knjige.“ Spustio ga je nazad na sto i ovlaš je obgrlio rukama. „To prevazilazi naše mogućnosti. Osim toga, bićeš starija od ostalih studenata. Mnogo starija.“

Ćušnula ga je u šali, mada su je te reči ubole više nego što je htela da pokaže. „Imam samo dvadeset devet godina. Ne izgledam starija od dvadeset, tako mi svi kažu.“

„Najviše kao da ti je dvadeset jedna.“

„To je samo godinu dana. Brže od svake druge diplome. Možda da malo prištedimo?“

Ali znala je njihove finansije isto tako dobro kao i on. Kako je čudno jedva sastavljati kraj s krajem, a živeti u takvom

arhitektonskom sjaju i raskoši. Deca tako brzo rastu, potrebna im je nova odeća gotovo svaki drugi dan. Perl je u januaru obolela od strašnog gripa i lekarski računi ih umalo nisu dokrajčili. Sad je dobro, hvala bogu, ali računi im i dalje stižu. Trenutak nije mogao biti gori.

Džek ju je uhvatio za bradu i poljubio je. „Žao mi je što ne mogu da ti dam svet.“

„Još ne, ali uskoro ćeš.“ Potrudila se koliko je mogla da joj glas bude vedar i ostavila ga je da radi.

Pošto je oprala i izbrisala sudove od večere, obišla je decu – Hari je čvrsto spavao, a Perl se u svojoj sobi igrala s lutkom – a onda se iskrala iz stana i popela se stepenicama do Glavne čitaonice, da u osami liže rane. Otac ju je upozorio da će joj se život drastično promeniti ako se protiv njegove volje uda za Džeka. Bio je u pravu, ali ne onako kako je on to zamišljao. Volela je da gleda kako deca rastu, svakoga dana sve viša, brža i zabavnija, i bila je srećna što deli život sa čovekom koji je najbolje poznaje.

Ali ipak. Vreme je prolazilo tako brzo i ona je želela da radi nešto više, da bude nešto više. Svakodnevni kućni poslovi i monotonija pritiskali su je kao da ima kamenje u džepovima. Svakoga dana trebalo je ponovo skuvati večeru, ponovo krpiti čarape.

Izvadila je maramicu iz rukava i izbrisala oči, uživajući u miru tog mesta, u mraku i tišini.

Trgla se na zvuk u prolazu što se proteže celom dužinom prostorije, iznad polica. Otvorila su se vrata i na njima je stajao doktor Anderson i škiljio preko ograde.

„Gospođo Lajons, jeste li to vi?“

Molila se u sebi da se u mračnoj sobi ne vide njene crvene oči. Zraci mesečine ulazili su kroz džinovske prozore, ali ne dovoljno da se dobro vidi.

„Jesam odista, doktore Andersone.“ Nije imala razloga da bude tu u to doba dana i mučila se da nađe neko opravdanje, a onda je rekla istinu: „Ponekad poželim mir.“

„I ja. Pri kraju sam s poslom i pozeleo sam da pušim. Jeste li već bili ovde gore?“

„Ne, gospodine.“

Pokazao joj je rukom da prođe kroz vrata ispod njega, smeštena između dve police. Vodila su na spiralno stepenište do galerije s bronзанom ogradom, gde mu se pridružila. „Ovuda.“ Pošla je za njim kroz još jedna vrata, uglavljena u mermerne ploče između drugog i trećeg prozora, pa iza njih, nekoliko koraka skućenim, uskim pasažom, jedva dovoljno prostranim za troje ljudi. Pred njima su stajala vrata s prozorčićem s rešetkama. Kad ih je širom otvorio, dah joj se presekao i zakoračila je napred.

Stajali su na noćnom vazduhu, na balkonu visoko iznad Brajant parka, s pogledom na zapadni deo grada. Pun mesec je obasjavao susedne zgrade, dok je pravo dole drveće na mesečini bacalo senke preko staza kao da je podne.

„Oduvek su me kopkali ovi balkoni“, kazala je ona. „Izgledaju tako daleko kad se gleda odozdo, iz parka.“

„Priča se da je prvo trebalo da budu prolazi, za dodatak zgradi koji nije izgrađen, ali ja imam osećaj da se arhitektama jednostavno svidelo kako izgledaju.“ Povukao je dim cigarete. Kad ga je upoznala, zastrašili su je njegovo visoko čelo i puna donja usna – podsećao ju je na portrete francuskih plemića iz sedamnaestog veka – ali ohrabrivanje da piše kolumne ublažilo je početni utisak, a njegovo pismo preporuke bilo je sjajno.

„Ima li vesti sa Kolumbije?“

Nadala se da je zaboravio na to jer je prvi put pomenula još u proleće, kad se prijavila. Nije bila te sreće. „Da.“

„Molim vas, recite.“

„Najpre sam bila na listi čekanja, ali nedavno sam saznala da sam primljena.“

„Pa čestitam na tom postignuću. Džek je sigurno veoma ponosan.“

„Jeste. Ali svejedno, mislim da ću sačekati. Nije sad vreme.“

„Zbog troškova?“

Kad bi rekla „da“, izgledalo bi kao da misli da je Džekova plata loša, što je bilo daleko od istine. Dok je, onako zbunjena, tražila odgovor, lice joj je postalo vruće. Žestoko je pocrvenela pod pomnim pogledom doktora Andersona. „Ne, nikako“, zamucala je. „Potrebna sam deci. Pokušaću sledeće godine, kad budu malo stariji.“

„Dakle, pisao sam ono pismo ni zbog čega?“

Pogodio ju je njegov ton. Nije bio zadovoljan.

„Ne, nije tako“, požurila je da ga razuveri. „Znate, okolnosti su se promenile.“

Ugasio je cigaretu i pridržao joj vrata da se vrate unutra. Dok su koračali kroz Glavnu čitaonicu, pa u susedno kataloško odeljenje, razgovarali su o talasu vrućine koji je poklopio grad i drugim običnim stvarima, a onda je ona otišla u stan, da stavi Perl na spavanje.

Tri dana kasnije Džek je uleteo u stan. Došao je po nju usred pranja dečje odeće, dok ju je ruka bolela od provlačenja kroz valjke mašine za ceđenje.

„Doktor Anderson želi da nas oboje vidi“, rekao je, bledog lica.

Stomak joj se grčio dok je išla za njim hodnikom. Da nije suviše rekla doktoru Andersonu pre neko veče? Delovao je osorno, možda čak i ljuto što je tražila preporuku, a nije se upisala. Šta je uradila?

DRUGO POGLAVLJE

Njujork Siti, 1993.

Sejdi Donovan se naslonila na kamenog lava Pejšensa* i čekala da se proredi kolona turista koji su ulazili u biblioteku. Martovsko sunce je bilo jako, mamilo je toplotom, ali naleti vetra jasno su stavljali do znanja da je ćudljivo proleće i dalje glavno. Hladan vetar ju je razdraživao, kao i gomila što hrli u zgradu. Nadirali su u talasima, najpre da snimaju dva mermer-na lava sa obe strane stepenica – onaj na drugoj strani zove se Fortitjud**, imena im je dao gradonačelnik Lagvardija tridesetih godina dvadesetog veka, kao odraz vrlina u eri depresije – a onda kroz obrtna vrata u foaje kao spravice na fabričkoj traci. Odatle besciljno tumaraju, prelaze masnim rukama po uglačanim zidovima i guraju se kroz ulaz u Čitaonicu na najvišem spratu dok zure u oslikanu tavanicu, otvorenih usta kao ribe.

Gotovo da je žalila što su arhitekthe toliko polagale na dizajn zgrade. Ovo bi trebalo da bude mesto za naučnike, gde

* Engl.: *Patience*, strpljenje. (Prim. prev.)

** Engl.: *Fortitude*, hrabrost, postojanost. (Prim. prev.)

prvenstvo imaju mape i knjige i artefakti, a ne ornamenti i lusteri. Da je po njenom, dozvolila bi ograničeni pristup posetiocima što blenu, recimo od sedam do devet ujutru svake druge srede. Ako žele muzej, turisti neka idu u Met i neka tamo smetaju. Ne na njenom terenu.

Konačno se gomila proredila i ona je ušla, pa manevrišući stepeništima stigla do severoistočnog ugla najvišeg sprata biblioteke, i ušla kroz masivna drvena vrata na kojima je pisalo ZBIRKA BERG. Dok je Čitaonica, malo dalje niz hodnik, bila ogroman prostor ispunjen radnim stolovima i stolicama ispod reda masivnih prozora, Zbirka Berg nije imala prozore i u njoj je bilo samo nekoliko velikih stolova. Pa ipak, odisala je nekom mirnom, veličanstvenom atmosferom, sa izbrazdanim korintskim stubovima između austrijskih panela od hrastovine. U vitrinama su bila izložena vredna izdanja i rukopisi Tekerija, Dikensa i Vitmena, koje su velikodušno donirali braća Henri i Albert Berg četrdesetih godina. U prostoriji je vladala atmosfera privatnosti, bezbednosti.

Kad je ušla u zadnji, kancelarijski prostor, njen kolega Klod je podigao pogled s radnog stola.

„Ima li vesti?“, upitao je.

„Ne.“ Zazvonio mu je telefon i okrenuo se. Sejdi se smestila, stavila je tašnu u fioku svog stola. Na drugoj strani prostorije desetak koverata iz drugih bibliotečkih službi i kancelarija ležalo je nagomilano na stolu njihove šefice. Sejdi je pomislila da bi mogla da započne radni dan i tako što će ih srediti i razvrstati, kako ne bi zaostajali sa administracijom Zbirke Berg.

Marlin Dženkinson, kustoskinja Berga i Sejdiina mentorka, nije juče došla na posao kao što je bilo očekivano, posle izleta s mužem u Novu Englesku tokom vikenda. Pošto se nije javila sve do posle podne, Sejdi i Klod su se obratili gospodinu Huperu, direktoru biblioteke, i rečeno im je da samo nastave s poslom, a on će im se uskoro javiti da ih obavesti. Sejdi je nastavila da radi na glavnoj tabeli važnih stavki za predstojeću izložbu

pod naslovom *Evergrin*, dok je Klod bio u susednoj prostoriji, izložbenoj dvorani, i prelazio sa stolarima plan za postavku.

Nije ličilo na Marlin da produži odsustvo a da im ne kaže, da ih ostavi da se ovako pitaju. Izložba je bila prilika za Berg da zablista. Privući će međunarodnu pažnju, i svi su naporno radili još otkad je najavljena, provodili vikende dole u magacinima, pregledali retke knjige i popisivali.

U protekle četiri godine Marlin se prema Sejdi pokazala kao ljubazna i velikodušna savetnica i prijateljica, pa valjda bi je pozvala i javila joj ako nešto nije u redu. Sejdi su zabrinuli njeno tajanstveno odsustvo, pa onda i onaj odsečan odgovor gospodina Hupera. Razmišljala je o tome da li da glasno izgovori svoje strepnje Klodu pošto je spustio slušalicu, ali odlučila se da to ne radi. Poslednjih nekoliko meseci njih dvoje su obazrivo kružili jedno oko drugog pošto se završila njihova „veza“ ili kako god se to zvalo, pa nije želela da pred njim pokazuje svoju ranjivost.

Sejdi je oduvek više volela knjige nego ljude. U srednjoj školi ručala je u biblioteci kako bi izbegla zbunjujući lavirint društvenih pravila u trpezariji. Sprijateljila se s jednom bibliotekarkom, koja joj je na poslednjoj godini preporučila da studira bibliotekarstvo na Rutgersu, gde se Sejdi istakla na svim predavanjima. Posle osam godina rada u Univerzitetskoj biblioteci dobila je posao u Njujorškoj gradskoj biblioteci i uselila se u stan u njujorškoj četvrti Mari Hil, nedaleko od kuće u kojoj je odrasla. Stan je bio savršen, s visokom tavanicom, kaminom i uzanim stepeništem što vodi do prostranog potkrovlja za spavanje. Prve noći je zagrlila samu sebe od sreće, gotovo ne verujući da je to njen život.

U Biblioteci grada Njujorka je zaista zablistala, na mestu u referentnoj službi u Kataloškom odeljenju, odmah pored starih pneumatskih cevi koje su i dalje nosile zahteve za knjige daleko dole, u magacin. Pitanja su pljuštala, brzo i žestokim ritmom, a najviše je volela ona teška.

Koliko je konjske balege bilo na ulicama 1880? Sejdi je okapavala nad knjigama Sanitetske gradske službe iz te godine i našla odgovor: otprilike sto hiljada tona.

Kad je Kip slobode pozeleneo? Kopajući po bibliotečkim arhivama, naišla je na pisma u kojima se opisuje ta znamenitost, pregledala umetničke radove i poredila razglednice sa kipom tokom decenija, da bi na kraju odredila 1920. kao godinu kad je statua bila dovoljno pod klimatskim uticajem da potpuno pozeleni.

Što luđe pitanje, tim veća zabava. Ovde u biblioteci ona je bila kraljica upita i kolege su joj zavidele na njenim talentima. Na poslu su nestajale Sejdina usplahirenost pred nepoznatim ljudima i njena zabrinutost da joj nešto nedostaje. Jer knjige nisu igrale igre. Činjenice nisu igrale igre.

Onda je unapređena i premeštena u Zbirku Berg. Iako je ogroman bibliotečki fond obuhvatao nekoliko zbirki retkih knjiga i zbirki mapa, Zbirka Berg je bila Sejdi najdraža. Tu nije bilo kao u Čitaonici, gde je svako s članskom kartom biblioteke mogao da traži knjigu. U Bergu su tu povlasticu imali samo naučnici i istraživači. Da bi im se odobrio pristup građi, morali su da opišu temu istraživanja, da sažeto referišu o dosadašnjem istraživanju i da napišu razlog zbog kojeg traže baš to što žele da vide. To je značilo da su upiti bili još veći izazov od onih dole u dvorani, pa su samim tim pružali i više zadovoljstva. I pored toga što je morala da trpi Klodovo prenemaganje sa zabcavanjem glave da skloni kosu koja mu pada u oči, kao konj u zabranu, to je bio savršen posao.

Nijedan od koverata na Marlininom stolu nije zahtevao hitnu obradu, pa ih je Sejdi smestila u kutiju. Gde bi mogla da bude?

Zazvonio je telefon na njenom stolu i pojurila je da se javi.

„Sejdi, treba mi usluga od vas.“ Prepoznala je glas gospodina Hupera. „Trebalo je da Marlin danas povede u obilazak nove članove našeg Upravnog odbora. Možete li vi da preuzmete?

Potpuno sam zaboravio na to, a oni su već ovde. A onda ćete Klod i vi u pola tri doći kod mene u kancelariju.“

„Naravno. Gde ću se sastati s članovima Odbora?“

„U prostorijama Upravnog odbora. Čekaju vas.“

Grupa za obilazak sastojala se od jednog visokog muškarca sa uredno trimovanom bradom, po imenu gospodin Džouns-Ebing, i bračnog para Smit.

Sejdi ih je povela kroz dvorane, ističući sva svoja omiljena mesta: oslikanu tavanicu sa oblačnim nebom iznad zadnjeg stepeništa, murale Edvarda Lejninga sa prizorima iz istorije pisane reči u rotondi, i pogled sa balkona na drugom spratu. Onda dole u magacine, gde su smešteni milioni bibliotečkih tomova. „Kad bi police bile postavljene u nizu, on bi bio dugačak oko sto trideset kilometara“, kazala je.

Gospođa Smit se oglasila tihim: „O bože.“

„Konkretno ovaj ogranak Biblioteke grada Njujorka je istraživačka biblioteka, u kojoj nema cirkulacije“, kazala je Sejdi. „To znači da ne iznajmljujemo knjige da ih iznose, već se moraju koristiti na licu mesta. Štaviše, knjige se ne mogu pretraživati fizički, zatvorene su i nisu dostupne javnosti. Umesto toga, korisnik konsultuje listni katalog i podnese zahtev, a onda se knjiga ili knjige šalju u Čitaonicu. Taj postupak pristupa građi nije se mnogo promenio od vremena kad je biblioteka otvorena za javnost 1911.“

Fond je smešten na sedam nivoa koji se uzdižu od podruma do ispod Čitaonice. Ti nivoi su podsećali Sejdi na mravinjak, s knjižničarima koji jure uz stepenice i tamo-amo uskim prolazima, da bi locirali jednu među milionima knjiga u roku od nekoliko minuta, na čeličnim policama. Pokazala im je sistem pokretnih traka koji nosi knjige gore do korisnika koji čekaju u Čitaonici, kao i lift koji se koristi za velike knjige.

Gospodin Džouns-Ebing je prešao prstima po hrbatima knjiga pored sebe.

„Ne dirajte.“ Osmehnula se u pokušaju da ublaži komandu. To su ljudi koji podržavaju biblioteku svojim velikim donacijama. Marlin je bila vrlo vešta u dodvoravanju važnim ličnostima. Sejdi je pomislila kako mora malo da poradi na tome.

Gospodin Džouns-Ebing je povukao ruku i iscerio se, srećom nimalo uvređen. „Samo volim taj osećaj, i miris starih knjiga. Ne mogu da odolim.“

„I ja sam ista takva.“

Grupa je izbila u novoizgrađeni magacin koji se prostire duboko ispod Brajant parka. Sejdi je ponosno iznosila statistike. „Održavamo temperaturu od osamnaest stepeni sa četrdeset procenata vlažnosti, kako bi se knjige najbolje očuvale. Ispod ovog nivoa postoji još jedan.“

Pokazala im je kako se police razdvajaju uz pomoć velikog točka, da se ne bi gubilo na prostoru. „Blizu samog kraja pozadi nalazi se nekoliko prolaza – u slučaju požara – koji izlaze na zapadnu stranu Brajant parka.“ Iznenadila se kad je uhvatila gospođu Smit da diže obrve gledajući u muža, nimalo impresionirana, kao da razgledaju neki najobičniji magacin.

„Više mi se sviđa stari deo biblioteke“, kazala je gospođa Smit.

„Morali smo da se proširimo da bismo smestili sve knjige. Iako trenutno koristimo samo jedan od dva nivoa koje smo iskopali, oni zajedno mogu da prime do tri miliona i dvesta hiljada knjiga i pola miliona rolni mikrofilмова, što je efektivno udvostručilo naš smeštajni kapacitet.“

Učtivo klimanje glavom. Dosadno im je. Ugnjavila ih je. Sejdi se trudila da se doseti nečeg zanimljivog da im pokaže, nečeg neočekivanog.

„Sad ćemo ovde skratiti, pa idemo gore. Pođite za mnom.“

Popeli su se liftom na treći sprat, do Zbirke Berg, gde ih je Sejdi povela do jedne zatvorene police. Pokazala im je kroz staklo policu u dnu.

Gospodin i gospođa Smit su se sagnuli da vide. „Je li to mačja šapa na jednom kraju noža?“, upitala je supruga.

Sejdi je izvadila bele rukavice iz džepa i navukla jednu na levu ruku. Otključala je vitrinu i kad ju je otvorila, pažljivo prstima uhvatila i izvadila nož za otvaranje pisama s mačjom šapom na dršci, pa ga položila na sto za istraživače. Šapa je bila oko deset centimetara duga, i lako se moglo prepoznati da je pripadala sivo-crnoj prugastoj mački. U nož je bilo urezano: Č. D. U znak sećanja na Boba, 1882.

„Ovo je Čarls Dikens koristio za otvaranje pisama“, objasnila je Sejdi.

„Je li prava?“, upitala je gospođa Smit i nabrala nos. Sejdi je pomislila kako je možda i ovo greška.

„Jeste“, odgovorila je. „Čarls Dikens je toliko voleo mačka po imenu Bob da je dao da njegovu šapu pričvrste za nož za hartiju pošto je uginuo.“

„Odvratno.“

Sejdi je počela da, zamuckujući, objašnjava, dok je gospodin Džouns-Ebing ovlaš prešao prstom duž oštrice sečiva; jedva se obuzdala da ga ne lupi po prstima. „To je važan artefakt, koji nam mnogo govori o Dikensu i istorijskom razdoblju u kojem je živio. U to davno vreme prepariranje životinja je bilo veoma popularno. Ljudi su pravili šešire od ptica, mastionice od konjskih kopita. Dikens je ovako mogao i dalje da svakodnevno dodiruje krzno voljenog ljubimca.“

Šta još da im pokaže? Vratila je nož za pisma i osvrnula se oko sebe. „Ono tamo je štap za šetnju koji je pripadao esejistkinji i književnici Lori Lajons.“

„O bože, nedavno sam čitala sve o njoj u nekom časopisu“, kazala je gospođa Smit i raskrivila se. „Je li stvarno njen?“

Konačno pogodak. „Jeste. Imala ga je uz sebe kad je umrla 1941.“

Sejdi je zurila dole u štap, kao i mnogo puta otkad je počela da radi ovde. Ponekad, kad se završi radno vreme, uzimala ga je i spuštala dlan na mesto gde je nekada bio dlan Lore Lajons.

„Naprostro fantastično“, kazala je gospođa Smit.

Gospodin Džouns-Ebing ju je prenuo iz razmišljanja kad su se vratili u hodnik. „Rečeno nam je da radite na pripremi izložbe Zbirke Berg. Možete li da nam nagovestite šta ćete izložiti?“

„Neću da kvarim iznenađenje, ali mogu vam reći da će to biti najbolje što Zbirka može da pokaže.“

„Uzdržana, vidim“, rekao je, a oči su mu svetlucale. „Možete li bar da podelite s nama informacije o tome kako vi i vaše kolege pripremate tako jednu veliku izložbu?“

„Prosejemo zbirku i pustimo da predmeti koji nam privuku pažnju i raspale maštu osvetle temu. U ovom slučaju, izložba će biti nazvana *Evergrin*.“

„Šta to tačno znači?“, upitala je gospođa Smit.

„Fokus je na eksponatima koji su s vremenom zadržali vrednost za naučnike i istoričare. Iako Berg sadrži neke fantastične rukopise i prva izdanja, i dnevnike i slično, voleli bismo da izložimo i bizarnije stvari – one što mogu da ispričaju drugačiju priču.“

Gospodin Džouns-Ebing nagnuo se i šaljivo prošaptao: „Nadam se da je nož za pisma izbegao eliminaciju.“

„Odaću vam tajnu: jeste. Ali ne smete nikom reći.“

Stavio je prste na usne i svi su se nasmejali.

Možda ovo i neće proći loše, pomislila je Sejdi.

„Kad utvrdimo koje predmete želimo“, nastavila je, sad opuštenija, „pregledamo ih da se uverimo da su u dobrom stanju, pa smišljamo kako da ih najbolje istaknemo: na kojoj bi stranici trebalo otvoriti knjigu, koji istorijski kontekst treba objasniti.“ Stigli su do vrata prostorija Upravnog odbora. Sad su njegova tri člana stajala oko nje i slušala. „Savetujemo se s najistaknutijim naučnicima prilikom određivanja šta je najvažnije pomenuti, šta treba otkriti. Zatim, tu je i rad sa dizajnerima same izložbe, u vezi sa izložbenim vitrinama i estetikom uopšte. Kojom bojom obojiti zidove? Koji font koristiti za etikete? Kako ćemo kontrolisati klimatske uslove u vitrinama? Osim

toga još i sastavljamo katalog, koji treba da bude napisan tako da odgovara prosečnom čitaocu, ali i da bude precizan.“

„Nije mali posao. Jedva čekam otvaranje“, kazao je gospodin Džouns-Ebing. „Izgleda da je izložba u vrlo sposobnim rukama.“ Nasmehio joj se. „Postaraću se da kažem doktoru Huperu da ste ostavili dubok utisak na nas.“

„Klode, Sejdi, drago mi je što vas vidim. Sedite molim vas.“

Hamfri Huper, direktor biblioteke, doktor bibliotečkih nauka, govorio je brzo i ravno, što je Sejdi primetila još kad ga je upoznala pre deset godina. Poreklom iz Alabame, nekako je uspeo da usavrši dikciju koja ne ukazuje na određeno mesto, ali ipak jasno signalizira vaspitanje u višem staležu, kao Keri Grant u starim filmovima.

Od tog prvog susreta Sejdi je napredovala od bibliotekarske pomoćnice do bibliotekarke, pa do pomoćnice kustosa Zbirke Berg, tako što je saznala i naučila sve što se može saznati i naučiti o biblioteci, od Odeljenja genealogije pa do Odeljenja geografskih karata, štampanog materijala i fotografija, tako što je dolazila na posao rano, a odlazila kasno.

Klod, koji je sedeo za stolom do njenog, imao je drugačiji pristup: izvodio je pretpostavljene na ručkove i osvajao ih šarmom i duhovitošću. Nije lep – ima pomalo izbuljene oči, a gornja usna mu se znoji kad je uzbuđen – ali ima široka ramena i gustu kosu, pa je većina bibliotekarki uzdisala za njim kad bi im poklonio makar i najmanje pažnje. Obasjao je svojom svetlošću Sejdi na poslednjoj bibliotečkoj božićnoj zabavi, poljubio je u jednoj kancelariji i pobudio u njoj osećanje da je zanesena i lepa.

To doba godine je za Sejdi oduvek bilo sumorno. Otac joj je preminuo na Badnje večer, pa je prizor šarene, okićene jelke

u njoj i decenijama posle toga budio teskobu i setu. Takođe, desilo se da je na Badnje večer, bolesna od strepnje, preturala po akten-tašni sad bivšeg muža i našla račun za kreditnu karticu za koju nije ni znala, na ime isplate u hotelu *Vašington skver* i još nekoliko restorana u Grinič Vilidžu. Sve zgodno blizu Njujorškom univerzitetu, gde je Filip predavao matematiku. Mada je to bilo pre šest godina, praznici su je i dalje ispunjavali nekom zlom slutnjom da bi se svet svakog trenutka mogao raspasti.

Stoga i nije bilo veliko iznenađenje kad su se Sejдини božićni oblaci melanholije blago razišli pod uticajem Klodovog neočekivanog poljupca, iako mu je dah mirisao na viski.

Posle toga je bio odsutan nedelju dana, a Sejđina mašta se za to vreme raspalila, zamišljala ih je kako zajedno lutaju gradom, iz knjižare u knjižaru. Pošto se vratio, ponekad bi izašli na ručak ili na večeru, i on ju je zadržavao duže nego što je uobičajeno dok su se opraštali na ulici. Na poslu, pravio je male egzibicije kao na primer da joj skrene pažnju na članak o novoj biografiji Tenisona, ili bi joj dodao ukrštenicu iz *Tajmsa* kad završi čitanje novina.

Ali onda, jednog jutra, skrenula je u hodnik kod upravnih kancelarija i videla ga zadubljenog u razgovor s jednom od mladih knjižničarki što rade u magacinima. Devojka je zabacila glavu i smejala se – pištavo i budalasto, kao da je neko davi praporcima sa saonica – a u Sejđi se nešto zatvorilo, snažno. Ljubavni zanosi i razočaranja nisu za nju, nema šanse, ne posle svega kroz šta je prošla s Filipom.

Istoga dana, duboko u magacinima Zbirke Berg, Sejđi je naišla na intrigantan naslov za koji se nije sećala da ga je ranije videla: prvo izdanje *Kako preživeti usedelništvo: Radosti života same žene* od Ebigejl Dakvort, objavljeno 1896. Izvadila je tanku knjižicu iz Bergove police s rešetkama i počela da čita, okrenuvši se leđima da knjižničari u prolazu ne bi videli šta joj je u ruci. Preletela je knjižicu, oduševljena svezremenim savetima kako uspešno održati samostalnost kao žena, krcatu jezgrovitim

naslovima poglavlja poput „Usamljenička prefinjenost“ i „Zadovoljstva kreveta za jednu osobu“. Jer žene su decenijama živele lako i srećno bez muškaraca. To joj je bilo dovoljno.

Klod je posle toga pokušavao da joj priđe na razne načine, i svaki put je bio odbijen. Kad bi joj doneo ukrštenicu, kazala bi da ju je već rešila. Članci? Pročitala ih je. I sad su Klod i ona održavali odnos na distanci, s poštovanjem ali hladno, a kad god je usamljenost pretila da je ugrozi, uzela bi s police onu knjižicu i nasumično je otvorila u potrazi za brzom dozom duhovitog nadahnuća.

U kancelariji doktora Hupera popravila je bujne skute haljine, u nadi da doktor Huper neće smatrati da je suviše frivolno obučena za nekog ko je upravo vodio tri člana Upravnog odbora u razgledanje biblioteke. Toga jutra je odabrala haljinu žutu kao neven, iz pedesetih, s narandžastim prugama, i divila se kako joj suknja krojena u pun krug pada preko kukova. Ta haljina je bila njeno najskorije otkriće u *Antiknom butiku* na Brodveju. Ali danas, na jakoj svetlosti u direktorovoj kancelariji, žuto je odzvanjalo jarko. Možda suviše jarko.

Već se bila navikla na razne reakcije na njeno odevanje, u opsegu od iznenađenog „baš lepo“ do „pa, ovo je zanimljiva kombinacija“. Njen ukus je sasvim sigurno bio daleko od trenutne pomame za martenkama i odećom velikih brojeva, ali s vremenom će se vratiti u modu i ona će se poslednja smejati. U međuvremenu, sviđala joj se ideja da nosi komad istorije, bilo da je to kostim iz hiljadu devetsto tridesetih, samo malo izbledeo, ili haljina iz pedesetih koju je imala na sebi toga dana.

Doktor Huper je gledao u beleške. „Morali smo da napravimo neke izmene. Marlin je, kao što znate, neočekivano produžila odmor. Ispostavilo se za stalno.“

„Molim?“, progovorili su Sejdi i Klod istovremeno.

„Javila mi se juče da me obavesti da je prihvatila posao rukovoditeljke zbirki u Bostonskoj biblioteci.“

Sejdi se naslonila na naslon stolice, pometena. To objašnjava neočekivani Marlinin zagrljaj u petak, na rastanku, pre nego što je otišla na odmor. Kao i izuzetno detaljna uputstva za sve dok nje nema. Sigurno joj je bilo teško da donese odluku da prihvati posao rukovođenja zbirakama treće po veličini biblioteke u zemlji. Ipak, to je veliki korak napred, i Sejdi je žalila što Marlin nije imala dovoljno poverenja u nju da joj se poveri. Ali to ne bi bilo profesionalno, a Marlin je izuzetno profesionalna.

„Ukrali su nam je?“, upitao je Klod.

Doktor Huper se nakašljao. „Da. Juče je podnela ostavku i izvinila se što je tako naglo, ali da nije mogla da odoli. Dodala je kako je uverena da vas dvoje možete sve da preuzmete. Nadam se da je u pravu. Ovo je užasno loš trenutak, pred izložbu Zbirke Berg u maju. U škripcu smo.“

Ako Marlin više nije šef, logično je da izbor za novog padne na Kloda ili nju. Sejdi je bila duže u biblioteci, ali Klod je proveo više godina u Zbirci Berg. Situacija za bacanje novčića.

„Kako možemo da pomognemo, gospodine Huperu?“, upitao je Klod.

„Nema vremena da se traži neko spolja, pa sam razgovarao sa Odborom direktora i zaključili smo da bismo voleli da Sejdi preuzme kormilo. Za sada.“

Direktor želi da ona postane kustoskinja Zbirke Berg, jedne od najcenjenijih književnih zbirki u Americi. Baš u trenutku kad postavljaju veoma važnu izložbu, o kojoj će se pisati u svim novinama.

„Izvinite, ali zašto Sejdi?“ Klodu nije bilo zabavno. „Ja sam protekle godine blisko sarađivao s Marlin, iz dana u dan. Znam šta želi da uključi u izložbu.“

„Dobro“, rekao je doktor Huper. „Srećom, imamo konačni spisak, pa tu nema šta da se odlučuje, koliko god da cenimo vaš naporan rad, razume se. Sejdi je duže u biblioteci i nadamo se da će uneti svoje široko znanje u postavku i tok izložbe.“

To znači prekovremeni rad, mnogo istraživanja i pisanja, ali verujemo da ste oboje dorasli izazovu.“

„Naravno.“ Sejdi se trudila da priguši radost. A želela je da ustane i skače kao njena šestogodišnja bratanica Valentina kad pobjedi u igri „poveži četiri“. Ali to nikako nije mogla. „Odmah ću se dati na posao.“

„Hvala. Želim da budem jasan da je to samo na probnoj bazi. Odlučiću o drugom, stalnom rešenju kad izložba bude otvorena i dok bude u toku.“ Okrenuo se da se obrati Klodu. „Klode, moram da kažem da veoma cenimo naporan rad koji ste uložili. I koji ćete nastaviti da ulažete.“

Kakva prilika. Posao daleko iznad njene trenutne plate kao hroničarke starih knjiga i književne parafernaliije. Kao vodeće lice izložbe, moći će da podeli sa svetom svoju ljubav prema istorijskim predmetima i emocijama koje za nju predstavljaju. Možda će joj čak ponuditi taj posao za stalno, da bude kustoskinja Zbirke Berg.

U sledećih dvadeset minuta doktor Huper je prošao kroz spisak eksponata, jedan za drugim, po abecednom redu, i pitao kako napreduje posao s njima. Sve je prošlo glatko dok nisu stigli do slova L. „Primetio sam da je na spisku eksponata štap za šetnju Lore Lajons“, rekao je.

U prethodnih pet godina ponovo je probuđeno interesovanje za Loru Lajons, pošto su feminističke naučnice ispitale njene eseje i citirale ih u svojim radovima. Nađeno je malo detalja iz povučenog života te književnice, što znači da je štap za šetnju savršen izbor.

Ali Sejdi se ukočila kad je doktor Huper nastavio: „Pošto je jedno vreme živela ovde, želim da neko od vas dvoje pretraži bibliotečke arhive i vidi može li se naći nešto što nam je do sada promaklo. Voleo bih da izložimo više od štapa za šetnju. Neki esej, neko originalno delo, pismo, nešto što bi privuklo veliku pažnju.“